

УДК 338.48

Верес К. О.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКСКУРСІЙНОМУ СУПРОВОДІ

*Національний університет харчових технологій,
м. Київ, вул. Володимирська, 68*

UDC 338.48

Veres K.

INNOVATIVE TECHNOLOGY OF EXCURTION ACCOMPANIED

*National University of Food Technologies,
Kyiv, Str. Volodimirska, 68*

Анотація. У роботі досліджено роль та значення інноваційних технологій як складової частини в екскурсійному супроводі. Виділено та охарактеризовано інноваційні напрями проведення екскурсій: з використанням нових форм і методів, з використанням ІТ-технологій.

Ключові слова: екскурсія, екскурсійний супровід, ІТ-технології, інновації в екскурсійній справі

Abstract. In this work, the role and importance of innovative technologies as part of the excursion accompaniment. Selected and described innovative directions excursions: with the new forms and methods of using information technologies.

Key words: excursion, sightseeing accompaniment, IT technologies, innovations excursion business

Вступ. Екскурсійні підприємства у своїй роботі використовують різні форми обслуговування: екскурсія як окрема послуга, екскурсія у складі туру, маршруту вихідного дня тощо. Однак, суспільство не стоїть на місці. Сьогоднішній екскурсант хоче бачити щось більше ніж просто оглядову екскурсію чи музейну екскурсію, матеріали якої були розроблені ще у ХХ ст. Підвищенню вимог до проведення екскурсії, впровадження нових технологій в екскурсійну діяльність – це ті вимоги, які висуває екскурсант ХХІ ст.

Такі вимоги і дають нового поштовху для розвитку сучасної екскурсійної справи. Інновації в проведенні екскурсій можна умовно поділити на два основні напрямки:

- з використанням нових форм і методів (проведення індивідуальних екскурсій, проведення інтерактивних, в т.ч. квест-екскурсій, костюмовані екскурсії, новітні музейні екскурсії тощо),

- з використанням ІТ-технологій (мультимедійні технології, каталогізація об'єктів туристичної атракції, віртуальні музеї, віртуальні екскурсії, в т.ч. 3-D екскурсії, використання роботів-екскурсоводів, QR- кодів тощо).

Розглянемо більш детально ці напрямки.

Індивідуальні екскурсії. Так, наприклад, у світовій туристичній практиці сьогодні широко застосовують індивідуальні екскурсії. Професійні гіді-екскурсоводи пропонують короткотривалі, але надзвичайно насичені інформацією піші прогулянки найцікавішими історичними місцями. Це дає можливість врахувати практично будь-які побажання екскурсантів. Впродовж екскурсії екскурсовод пропонує завітати в декілька музеїв - "візитівок" міста. Також у формі ненав'язливого довірливого спілкування екскурсоводом надаються авторитетні поради щодо доцільності відвідин у вільні дні ще декількох музеїв міста, які є партнерами турпідприємства і пропонують бонусні цінові знижки її клієнтам. Так як часто колоритна особистість екскурсовода-вченого виступає вирішальною силою щодо мотивації відвідання того чи іншого музею міста.

Інтерактивні екскурсії. Зазвичай екскурсія передбачає досить пасивну участь екскурсантів в процесі екскурсії: вони слухають, дивляться, переміщаються по об'єкту, але при цьому зазвичай дуже поверхнево сприймати побачене. Інтерактивні екскурсії дозволяють залучити учасників в активну взаємодію з екскурсоводом і підштовхнути їх до «самостійного» дослідженню об'єкта або об'єктів екскурсії, експонатів музею. Це суттєво посилює гостроту сприйняття матеріалу й робить екскурсію більш корисною.

Сучасна інтерактивна екскурсія в музейних стінах більше схожа на чарівну казку або веселу пригоду. Юним екскурсантам повідомляють, що вони потрапили у дивовижну країну, де царює казкова фея або володарює страшний дракон. Зрозуміло, з головним героєм відбувається щось жахливе і допомогти йому можуть тільки найрозумніші і допитливі юні екскурсанти, які негайно і завзято беруться за розгадування незвичайної загадки. Вони клеять, малюють, складають мозаїки, ліплять з глини - і все це на тлі захоплюючої розповіді екскурсовода. Звичайно, через півтори-дві години цієї гри (саме стільки зазвичай триває інтерактивна екскурсія; програми для дошкільнят займають 30-45 хвилин) отримує нові знання про природу речей, запам'ятає їх краще, ніж якщо б прослухав цикл шкільних лекцій з тієї ж самої теми. До того ж на згадку про музейному пригоді обов'язково залишиться маленький сувенір, зроблений своїми руками, оскільки діти дуже люблять подарунки.

Ще одним різновидом інтерактивних екскурсій виступає інтерактивна **екскурсія-квест (квест-екскурсія)**. Останнім часом серед молоді здебільшого набувають популярності цей вид екскурсій.

Квест екскурсії - командні ігри-екскурсії на швидкість мислення і руху, під час яких команди вирішують логічні завдання, виконують пошук на місцевості, будують оптимальні маршрути переміщення, шукають оригінальні рішення і підказки.

Так, наприклад, під час інтерактивної екскурсії-квесту по середньовічному Львові "Підкорювачі княжого граду" ознайомляться з історією, звичаями, традиціями середньовічного міста; візьмуть активну участь у процесі екскурсії: отримують майстер-клас бою у лицарів; стають глядачами середньовічних танців, а також відвідують лабораторію алхіміка. Це пізнавальна інтерактивна екскурсія. Участь в екскурсії допомагає розвинути в собі нові навички та розкрити заховані таланти, сприяє розвитку особистості, рис, необхідних для взаємодії в команді.

Пройшовши весь маршрут екскурсії з загадками і легендами, учасники мають можливість відчути себе справжніми переможцями-владарями секретів

історії середньовічного Львова. І як справжні підкорювачі міста споруджений свій прапор на найвищій точці граду.

Декілька років тому на ринку туристичних послуг почав різко зростати сектор дитячого туризму і, зокрема, набрали обертів **інтерактивні екскурсії для школярів та підлітків**. Від музейних ігор-казок ці інтерактивні подорожі відрізняються, мабуть, трохи більшим розмахом: турфірми пропонують за день вивчити історію Києва, Львова, Чернівців, прокотитися від Ратуші до самих до околиць, представляючи себе то паном, то камер-юнкером, то запорізьким козаком. Зазвичай інтерактивна екскурсія, влаштована турфірмою, триває більше 3 годин (тому підходить для дітей старше 5-6 років, які можуть витримати подібне навантаження). Як правило, в програму входить не тільки піша прогулянка в історичних костюмах або інсценоване уявлення в образах із міфів або казок, але і відвідування музеїв. У маршрут потрапляють будь-які музеї, навіть якщо в них не передбачена інтерактивна програма, за її "одухотворення" береться персонал самих турфірм. Так, в Музеї декоративно-прикладного мистецтва вони допоможуть провести майстер-клас з розпису глечиків, а в Музей Великої Вітчизняної війни запросять акторів, які разом з дітьми програють справжні батальні сцени.

«Загадковий Львів» - пішохідна екскурсія по центру міста для дітей в ігровій інтерактивній формі. Маленьким екскурсантам належить дізнатися, хто з львів'ян привіз до Європи ківі, чому на одному з будинків зображений засець і яка будівля вважається найбільшим львівським довгобудом. А ще - побачити пам'ятник усмішці, відвідати унікальну загадкову аптеку-музей, дізнатися, як звали улюбленого коня короля Данила Галицького, і почути про нього легенду.

Серед яскравих прикладів квест-екскурсій також можна виділити:

- м. Київ: "Слідами Київських відьом", "Кримінальний Київ некримінальним поглядом", "Київські скарби", "Біла Гвардія", "Північна Семіраміда або Катерина II в Києві";
- м. Львів: "Різноманіття життя на Землі", "Зачаровані лицарі";
- м. Одеса: "Квест — екскурсія по Привозу",

- м. Кам'янець-Подільський: "Загадкова квітка на камені, місто-легенда",

Костюмовані екскурсії. Костюмовані екскурсії – це новий напрямок роботи екскурсійних бюро. Сьогодні в Україні костюмовані екскурсії ще не знайшли широкого відображення, проте цей напрямок роботи вважається перспективним з огляду на залучення нових та зацікавлення вже «досвідченого» екскурсантів, також костюмовані екскурсії можуть підвищити попит з огляду на новостворену атрактивність об'єкту.

Серед найпопулярніших костюмованих екскурсій в Україні можна виділити:

- Екскурсія під назвою «По місцях Гоголя», маршрут Диканька - Гоголів. Під Відвідання маєтку письменника, автора відомої збірки «Вечори на хуторі близь Диканьки». Під час екскурсії працівниками екскурсійного бюро розігрується костюмоване дійство з епізодами з повісті.

- Новий туристичний маршрут «Чернігів - місто легенд». Це більш ніж двогодинна костюмована історична екскурсія, під час якої професійна розповідь екскурсовода тісно переплітається з несподіваними зустрічами з героями легенд та билин: Ілля-Муромцем, Соловей-розбійник, чарівна Княжна Чорна, таємничий чернець Тарасій, приводом Мотрі Кочубей.

- «Середньовічна забава». Ця екскурсія дозволить поринути в часи Середньовіччя, побачити найкрасивіші старовинні будівлі, а родзинкою є - костюмована екскурсія в підземеллі Домініканського Собору.

З огляду на закордонний досвід, слід зазначити, що екскурсійна справа сьогодні розпочинає свій новий шлях, де має гармонійно поєднуватись нові інноваційні форми та методи проведення екскурсії. Так, в Європі та Росії сьогодні користуються популярністю екскурсії до складу яких входять елементи костюмованого дійства. Так, наприклад, в Выборзі (Санкт-Петербург) розроблена та впроваджена інтерактивна програма "Кнут Поссе і Чарівне зілля". Під час цієї захоплюючої програми екскурсанти переносяться в минуле, мають змогу уявити собі життя лицарів і королів і відчути, як оживають старовинні казки. Під час цього костюмованого дійства відбувається

демонстрація битви лицарів, готування чарівного зілля; середньовічні танці; фото з лицарями, одягненими в обладунки; вибір короля і королеви вечора, посвята в лицарі; майстер-клас середньовічних танців та інші приємні сюрпризи.

Костюмована інтерактивна екскурсія з Петром I - новий театралізований проект у Санки Петербурзі, який стартував в к листопаді 2012 року. Оглядова екскурсія містом проходить у супроводі засновника міста – Петра I. Під час екскурсії проходять інтерактивні ігри та вікторини, екскурсанти нагороджуються грамотою почесною гостя Петра Великого

Під звуки флейти, скрипки та віолончелі, виконуючих старовинні менуети і полонези XIX ст., відбудеться костюмований бал в Єлагіноостровського палацу. Після оглядової екскурсії Палацом гостям пропонують костюми XIX ст., в яких вони в супроводі концертмейстера проїдуть в Овальну залу.

По праву креативними та новаторськими можна назвати костюмовані тематичні екскурсії по Празі. Так, наприклад, під час «пивної» екскурсії містом екскурсивод буде веселий кухоль, який проведе по найсмачнішим пабам міста. Якщо ж відвідати екскурсію по нічній Празі, то на чолі групи буде виступати гід-скелет, який відправиться у найстрашніші містечка й навіть познайомить з чарівними привидами.

У Відні популярними серед туристів є костюмовані екскурсії по імператорському Палацу Шенбрунн, літня резиденція імператорської сім'ї. Історія Палацу тісно пов'язана з життям видатного імператора Франца Йосиф I. Під час екскурсії екскурсантам пропонують стати частиною тогочасної історії: в залах лунає класична музика, працівники Палацу вдягнені у старовинні костюми середини XIX ст. відвідувачі в свою чергу також можуть взяти на прокат пишну сукню або камзол вельможі.

Віртуальні екскурсії та 3D-тури. Віртуальний тур - спосіб реалістичного відображення тривимірного багатоелементного простору на екрані. Елементами віртуального туру, як правило, є сферичні панорами, з'єднані між собою інтерактивними посиланнями-переходами (хотспотами).

Часто у віртуальний тур також включають циліндричні панорами, рідше - віртуальні 3D-об'єкти та звичайні фотографії.

Іншими словами, віртуальний тур є загальним позначенням для декількох об'єднаних сферичних панорам, між якими в процесі перегляду можна віртуально «переміщатися». У віртуальні тури, як правило, включають і інші інтерактивні елементи: спливаючі інформаційні вікна, пояснюючі написи, графічно оформлені клавіші управління і т. д.

Віртуальний тур є ефективним інструментом маркетингу, що дозволяє показати потенційному споживачеві товар або послугу особливим чином. Він створює у глядача «ефект присутності» - яскраві, що запам'ятовуються зорові образи, і дозволяє отримати найбільш повну інформацію про товар або послугу.

Віртуальна екскурсія, по суті, це - мультимедійна фотопанорама, в яку можна помістити відео, інфографіку, текст, посилання. Але назвати побачене просто панорамою неможна, оскільки вона створює ефект присутності і ефект прогулянки. Назва "екскурсія" характеризує її можливості набагато точніше.

Останнім часом віртуальні тури та віртуальні екскурсії набувають все більшої популярності, оскільки вони необхідні для: допомоги людям з обмеженими можливостями; людей з нестачею коштів; реклами; туристичних; навчання студентів.

Серед переваг віртуальних турів та віртуальних екскурсій слід виділити: доступність, можливість огляду в будь-який час, можливість багаторазової "участі" в екскурсії й перегляду текстової інформації, ефект присутності

Серед недоліків віртуальних турів та віртуальних екскурсій виділяють: неможливість поставити питання в режимі реального часу, залежність від творців - неможливо побачити те, що не включено в екскурсію, обмеженість вражень.

3D – екскурсії дають можливість зробити віртуальну екскурсію по ще не знайомому місту, відвідати відомі пам'ятки (в які можливо складно або небезпечно потрапити в "штатному" режимі).

Віртуальні тури допоможуть зробити екскурсії в яких важко, але цікаві місця - наприклад, по Чорнобильській АЕС, урановидобувної шахті в Кіровоградській області, карстовим воронкам зразок Долгоруковской яйли і т.д.

Так, наприклад, в рамках соціальних програм компанія Google запустила віртуальні екскурсії по кращих музеїв світу і оголосила про запуск масштабного мистецького проекту Art Project, що дозволяє з будь-якої точки планети через інтернет потрапити в музейні зали і побачити у високому дозволі виставлені там твори мистецтва.

Даний проект не є комерційним і не приносить компанії Google прибутку. Art Project - це тисячі картин, поміщених в інтернет-просторі, 385 музейних залів. Програма Art Project запрошує людей відвідати лондонській галереї Tate, мадридський музей Тиссен-Борнемісса, нью-йоркський Метрополітен-музей, паризький Версаль і два російських музею - Ермітаж і Третьяковську галерею.

Серед інформаційних мультимедійних нововведень окремо можна виділити використання роботів-екскурсоводів в музейних екскурсіях (Київський природознавчий музей, Музей Тараса Шевченка в Каневі, Новосибірський державний краєзнавчий музей), зображення поруч із стандартним етикетажем експонатів - QR-кодів - своєрідний навігаційний сервіс.

Здійснити віртуальну подорож по відомим місцях і містах України таким як: площа Ринок у Львові, фортеця і кафедральний собор святих Петра і Павла в місті Кам'янець-Подільський, музей-храм Святої Софії та Свято-Успенської Печерської Лаври в Києві за допомогою технології Google Street View може будь-який бажаючий на сервісі Google Earth і Google Maps.

Крім іншого ця технологія дозволяє ознайомитись з пам'ятниками природи та архітектури України: подорожі містами Ужгород, Тернопіль, Львів, Київ, Ялта. Здійснити авто подорож по відомому серпантину Південного Криму - Велика Ялта.

Висновки. Отже, час не стоїть на місці, образ екскурсанта XXI ст. – це мобільна, обізнана людина, яка визує все нові і нові вимоги до екскурсійного

супроводу. А отже, інноваційні технології в екскурсійному супроводі є актуальною темою сьогодення.

Література

1. Антоненко, І.П., Каталогізація електронних ресурсів: науково-методичний посібник. / І.П. Антоненко, О.В. Баркова – К.: Нац. б-ка України імені В.І. Вернадського, 2007. – 115 с.
2. Верес, Е.А. Инновационные технологии в туристическом сопровождении / Е.А. Верес, Т.Г. Купач / Инновационное развитие пищевой, легкой промышленности и индустрии гостеприимства: Мат. Науч.-практ.конф (17-18 октября 2013 г.) - Алматы: АТУ, 2013. – С.425-427
3. Верес, К.О. Інноваційні технології в туризмі. Проект «pidg» / К.О. Верес, А.С. Протас / Всеукраїнської науково-практичної конференції «Здобутки, проблеми та перспективи розвитку готельно-ресторанного та туристичного бізнесу», 29-30 жовтня 2013 р. – К.: НУХТ, 2013 р. – С. 367-369
4. Шляхтина, Л.М. Музейные инновации в ретроспективе музееведческих идей / История музеологии и музейного дела / Л.М. Шляхтина.- М.- 2010. - №1. – С.42-47.
5. Щербакова, Т.И. Традиционные и инновационные подходы к организации экскурсионной деятельности / Совр. Метод. аспекты экол. Об-я / Е.И. Щербакова. - М. – 2006
6. <http://googleartproject.com>
7. <http://muzei-mira.com>
8. <http://www.globmuseum.info>
9. <http://www.info-tour.org>
10. <http://www.tourism.gov.ua>

Стаття відправлена: 16.06.2014р.

© Верес К.О.